

Lunds universitet
Språk- och litteraturcentrum
Nordiska språk
SSL K01

Examensarbete
HT 07

Heli Lievonen

Ett tvåspråkigt barns kodblandning

Handledare: Gunlög Josefsson
Nordiska språk

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.2 Syfte och frågeställning.....	4
2 Tidigare forskning	4
2.1 Teoretiska perspektiv.....	6
2.2 Bakgrund.....	9
2.3 Presentation av Petters språksituation.....	12
3 Metod och material	13
4 Resultat och analys av kodblandning	14
4.1 Petters utveckling i svenska.....	15
4.2 Kodblandning.....	18
4.2.1 Nominalfraser.....	18
4.2.2 Prepositionsfraser/ adpositionsfraser.....	23
4.2.3 Verbfraser.....	24
4.2.4 Adjektivfraser.....	28
4.2.5 Adverbfraser.....	29
4.2.6 Omvänd ordföljd.....	29
4.2.7 Summering av Petters språkliga utveckling.....	30
5 Sammanfattning	32
6 Diskussion.....	35
Käll- och litteraturförteckning	36

1 Inledning

Den tvåspråkige talarens blandning av språken i samma yttrande ses ibland som ett problem som måste regleras. Jag har själv av naturliga skäl kommit att bli intresserad av kodväxlingsfrågan, dels för att jag med min sverigefinska bakgrund vet att det förekommer i hög utsträckning bland ett flertal sverigefinska talare, dels för att min son i hög utsträckning kodblandar i sitt tal med mig. Kännedom om fenomenet har blivit bredare i och med att samhället blivit flerspråkigt, men attityderna till kodväxling skiljer sig både bland enspråkiga och människor med två eller flera språk. Det finns en grupp av tvåspråkiga som aktivt aktar sig för all slags blandning och som ständigt påpekar andras blandande av språken. De stör sig på vad de uppfattar som ett vårdslöst användande av språken. De ser blandningen som ett tecken på ett ofullständigt ordförråd och som lathet, för att man inte orkar tänka efter vilket ord kontexten kräver. Faktum är att fenomenet tycks förekomma överallt i världen bland människor med fler än ett språk. Min tanke är att vi behöver förändra bilden av kodväxling eftersom det är en vanlig strategi hos två- eller flerspråkiga talare. Vi lever i ett samhälle där ett stort antal språk lever sida vid sida. Om alla dessa människors kodväxling ska betraktas som någonting negativt istället för att se det som en naturlig samtalsstrategi, så blir det inte många kvar som talar ”rätt”. Kunskap om kodväxling måste öka och spridas för att attityderna till det ska förändras.

Fenomenet där man blandar sina två språk i samma uttryck kallas kodblandning eller kodväxling, beroende på vad man vill räkna in i sin definition. Det har engagerat otaliga forskare, som undersökt olika språkkombinationer, åldrar och personligheter. Forskarnas intresseområden skiljer sig, vilket också de olika resultaten och slutsatserna tydligt visar.

Jag undersöker en ung tvåspråkig pojkes kodblandning i denna uppsats. Pojken heter Petter och är mellan 2;3 och 2;5 under undersökningsperioden. Det innebär att han befinner sig i ett stadium i sin språkutveckling där det nästan dagligen sker något nytt med hans språk. Petter är simultant tvåspråkig, vilket innebär att han lär sig finska och svenska samtidigt före tre års åldern (Arnqvist 1993 s. 144-145).

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att beskriva en tvåårig pojkes kodblandning. Enligt murgrönehypotesen som utformats av Petra Bernardini och Suzanne Schlyter i ”Growing syntactic structure and code-mixing in the weaker language: The Ivy hypothesis” (2004), utvecklar tvåspråkiga barn med språkdominans sina två språk på ett speciellt sätt. Det innebär att det starkare språket utvecklas som hos enspråkiga medan det svagare språket utvecklas långsammare och gradvis. Jag kommer att undersöka om pojken, som heter Petter, utvecklar sina två språk på det sättet som förutsätts av murgrönehypotesen. Enligt murgrönehypotesen kodblandar barn för att täcka upp språkliga kunskapsluckor i det svagare språket under tiden när de två språken fortfarande utvecklas. Jag kommer att undersöka om pojken, som har språkdominans i svenska, enbart kodblandar på grund av språkliga brister i det svagare språket. Enligt murgrönehypotesen kodblandar det tvåspråkiga barnet också på ett sätt som innebär att de hierarkiskt högre nivåerna i kodblandningen alltid kommer från det starkare språket. Jag kommer att undersöka om de hierarkiskt högre nivåerna i Petters kodblandning kommer från hans starkare språk.

Jag kommer inte att analysera kodblandningen utifrån externa faktorer, som till exempel samtalspartner och situation.

2 Tidigare forskning

Kodväxling och kodblandning engagerar många forskare. Gisela Håkansson, professor vid Lunds Universitet, skriver i sin bok *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*, att en del forskare undersöker kodväxlingens funktioner, medan andra istället fokuserar på språket i kodväxlingen (2003 s. 131). Håkansson hänvisar till en forskare vid namnet Carol Myers-Scotton, utformaren av matrisspråksmodellen. Myers-Scotton tillhör de forskare som varit engagerade i att finna en tredje grammatik, som styr kodväxling. Matrisspråksmodellen går ut på att den tvåspråkige talaren har ett matrisspråk och ett inbäddat språk. Matrisspråket bidrar med böjningar, syntax och morfologi. Matrisspråket kan växla under ett och samma samtal. Av denna anledning kan matrisspråket och det dominanta språket inte jämföras (Håkansson 2003 s. 135). Myers-Scotton har tittat på språkkombinationen swahili och engelska. Andra har menat att en sådan övergripande kodväxlingsgrammatik inte går att tillämpa på alla språk. I *Korean-Swedish code-switching har*

Hyeon-Sook Park undersökt koreansk-svensk kodväxling hos både barn och vuxna. Parks undersökning visar att olika språkkombinationer, i det här fallet svenska och koreanska ger unika möjligheter för kodväxlingen. Park ifrågasätter att teorier som velat skapa en tredje grammatik för kodväxlingen skulle kunna gälla för alla språk. Kombinationen svenska och koreanska, som är ett flerkasusspråk, gav i Parks undersökning en speciell kodväxling på grund av den språkliga kombinationen (Park 2000 s. 222-223).

Finlandssvenska Heidi Rontu har i *Språkdominans i tidig tvåspråkighet* undersökt språkdominans och kodväxling hos finlandssvenska barn och resultaten visar att föräldrarnas roll och familjestrategiens betydelse är av avgörande betydelse för kodväxlingen (Rontu 2005 s. 284). Hon menar att kodväxlingen uppstår vid ordförråds- och andra färdighetsluckor (2005 s. 215). I B-uppsatsen "Tidig tvåspråkighet – en fallstudie i språkdominans" (2007) undersökte Heli Lievonen en liten pojkes språkdominans och utgick likt Rontu ifrån att språkdominans tar sig uttryck i kodväxling. Lievonen menade att samhällets majoritetsspråk, snarare än föräldrarnas samtalsstrategier, hade betydelse för pojkens språkdominans och därmed också hans kodväxling.

Ytterligare en fråga, som engagerar forskarna, är om vuxnas och barns blandning av språken skiljer sig. En del menar att blandningen av de två språken är annorlunda mellan barn och vuxna. Blandning hos unga barn kan ses som något omedvetet, men också som ett resultat av språkliga färdighetsmässiga luckor och den grammatiska utvecklingen. Petra Bernardini och Suzanne Schlyter, författarna till "Growing syntactic structure and code-mixing in the weaker language: The Ivy hypothesis", skiljer på barns och vuxnas blandning av språken. De är skaparna bakom den så kallade murgrönehypotesen, och hävdar att kodblandning hos barn sker på grund av språkdominans, lexikala behov och grammatisk utveckling. I deras forskning har fem barn i åldern 2- 4 år undersökts. Barnen är tvåspråkiga i svenska och franska/italienska. Katja F. Cantone, har i *Code-Switching in Bilingual children* undersökt fem barn i åldern 1,8 till 5 med språkkombinationen italienska/tyska. Hon menar att barns kodväxling kan analyseras på samma sätt som vuxnas. Hon betonar individualiteten bakom kodväxling, och ser det inte enbart som utfall av språkliga brister eller grammatisk utveckling hos barn.

Susanne Döpke beskriver i sin *One parent one language* (1992 s. 12-13) de två tidigaste, välkända undersökningarna om tvåspråkiga barn där föräldrarna fört anteckningar om sina barn och där *en förälder ett språk -strategin* använts. Strategin används i den undersökta pojkens familj i denna uppsats. En av undersökningarna som Döpke lyfter fram, gjordes av J.A Ronjat som bodde i Södra Frankrike med sin familj. Han undersökte sin son Louis språkutveckling fram till femårsåldern. Modern talade tyska och fadern franska med sonen. Vid undersökningens slut kunde Louis båda språken lika bra som ett enspråkigt barn. Båda var konsekventa i sitt tal med sonen. Inför sonen talade föräldrarna tyska. Fadern var så strikt att han till och med vägrade att svara på vad

motsvarigheten till ett franskt ord var på tyska. Fadern rättade ständigt Louis fel i franska, och tillät ingen blandning av franska och tyska eller grammatiska fel i tyska. Familjen som var välbärgad hade råd med tysk hemhjälp och besökte Tyskland ofta. Den andra tidiga undersökningen gjordes av den amerikanske lingvisten W.F Leopold, som talade sitt modersmål tyska med dottern Hildegard. Mamman talade engelska med dottern, medan föräldrarna talade sina egna modersmål med varandra. Familjen bodde i USA förutom under en halvårsperiod när Hildegard var fem år. Hildegard uttryckte sig på tyska med sin far. Hon var dominant i engelska förutom när familjen besökte Tyskland. Fadern lekte och spenderade mycket tid med sin dotter. Hildegard blev inte strikt korrigerad på grund av språkval eller blandade uttryck. Fadern talade engelska när enspråkiga talare var närvarande och han besvarade alltid hennes frågor angående engelska ord. Ronjat och Leopold förde dagboksanteckningar om sina barns framsteg där båda föräldrarna talar var sitt språk med barnet och båda var lingvister till yrket. De två människors strategier skiljer sig mycket men även familje- och språksituationen (Döpke 1992 s. 13-14).

2.1 Teoretiska perspektiv

Här nedan presenterar jag Petra Bernardinis och Suzanne Schlyters murgrönehypotes, som följs av ett avsnitt om Katja F. Cantones undersökningar. Perspektiven utgör den teoretiska bakgrunden för mitt arbete.

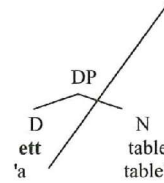
Murgrönehypotesen presenteras i "Growing syntactic structure and code-mixing in the weaker language: The Ivy hypothesis" och rör kodblandningen hos unga tvåspråkiga barn.

Murgrönehypotesen bygger på tanken att det tvåspråkiga barnet, som har ett starkare och ett svagare språk, utvecklar sina två språk på olika sätt. Det svagare språket sägs växa som murgrönan på det strukturella trädet som utgörs av det starkare språket. Enligt hypotesen kodblandar barn på ett speciellt sätt när de utvecklar sina två första språk, och när det finns en språkdominans. Författarna relaterar kodblandningen till den grammatiska utvecklingen och skillnaden i strukturell utveckling mellan de två språken. Blandningen sker alltså för att fylla språkliga luckor i det svagare språket. Språkdominansen i sin tur beror på att barnet får mer input på det starkare språket. Med input menas det språk som barnet hör.

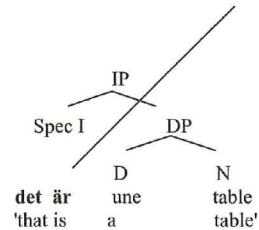
Bernardini och Schlyter lutar sig mot Noam Chomskys generativa syntaxmodell, mer specifikt det Minimalistiska Programmet (Chomsky 1995). Det går ut på att syntaxens utveckling drivs på av lexikoninlärningen. Hjärnan bryr sig inte om vilket språk lexikonet kommer ifrån, utan jobbar med den tillgängliga informationen. Syntaxen för varje språk lär man sig alltså genom att träna varje

The Ivy Hypothesis

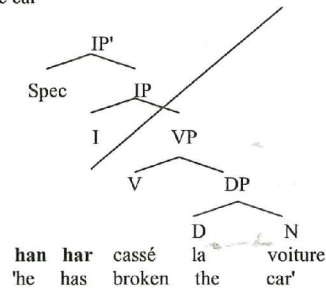
- 1a. Pure French, e.g. Noun: *table* 'table'
Mixed, e.g. *ett table* 'a/table'

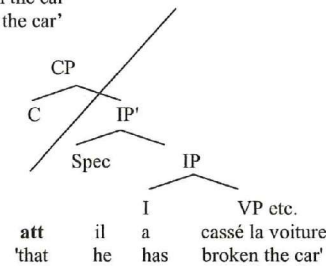
- 1b. Pure French, e.g. DP: *une table* 'a table'
Mixed, e.g. *det är une table* 'that is/a table'

- 1c. Pure French, e.g. VP: *cassé la voiture* 'broken the car'
Mixed, e.g. *han har cassé la voiture* 'he has/broken the car'

- 1d. Pure French, e.g. IP: *il a cassé la voiture* 'he has broken the car'
Mixed, e.g. *att il a cassé la voiture* 'that he has broken the car'

- 1e. Pure French, e.g. CP: *quand il a cassé la voiture* 'when he has broken the car'

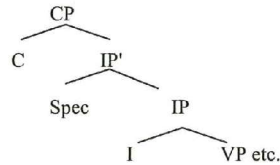

Figure 1. Idealized development of syntactic structure according to the Ivy Hypothesis, illustrated by examples of pure French and mixed utterances.

språk från grunden genom att bygga upp ordförrådet. Bernardini och Schlyter menar, att barn med en ojämn utveckling har ett rikare och ett fattigare mentalt lexikon, vilket också gör att syntaxen i de

två språken utvecklas olika. Den syntaktiska utvecklingen är separerad i de två språken och beror på inläring av de båda språkens ordförråd. Ju mindre input barnet har av det svagare språket, desto långsammare utvecklas lexikonet och det i sin tur leder till att syntaxen i det svagare språket inte Murgrönehypotesen enligt Bernardini & Schlyter (2004 s. 51).

utvecklas som hos ett enspråkigt barn. När tvåspråkiga barn med språkdominans i det ena språket talar sitt svagare språk i sammanhang som är avsedda att vara på det svagare språket, så kodblandar de ofta inom meningar på ett specifikt sätt. Det innebär att barnet använder högre nivåer från det starkare språket och lägre från det svagare i kodblandningen. Syntaktisk struktur och *funktionella kategorier* kommer från det starkare språket, och innehållsord från det svagare.

I nominalfraser är de funktionella kategorierna framför allt artikeln och hos verb är det tempus. Murgrönehypotesen förutsätter att all kodblandning från det starkare språket styr den hierarkiska uppbyggnaden och förekommer i alla slags fraser och bundna morfem. Inom ord kan det förekomma grammatiska morfem från det dominanta språket tillsammans med lexikala morfem från antingen det dominanta eller det svaga språket. Grammatiska morfem från det svaga språket kan enbart förekomma tillsammans med lexikala morfem från det svaga språket. Så småningom när lexikonet utvecklas i det svagare språket kan man även se högre syntaktiska nivåer i det svagare språket i kodblandningen, och då kan kodblandningen upphöra eftersom barnet inte längre behöver täcka upp språkliga luckor.

Enligt murgrönehypotesen blir de fall där en högre nivå från det svagare språket kombineras med lägre nivåer i det starkare språket undantag. Författarna menar vidare att inte enbart enskilda ord, utan hela fraser från de två språken blandas. De menar att det starkare språket utvecklas på samma sätt som hos enspråkiga barn, medan det svagare språket utvecklas långsammare och gradvis. Slutligen kommer syntaxen inom det svagare språket att befinna sig på samma nivå som i det starkare språket.

Författarna försöker inte göra hypotesen gällande för alla barn med en ojämn utveckling, utan betonar att den stämmer för deras fem undersökta barn som har en stark språkdominans i det ena språket och som har språkkombinationen svenska och franska/italienska. Eftersom murgrönehypotesen har applicerats på barn med en ojämn utveckling mellan de två språken och bygger på tanken att barn kodblandar på ett speciellt sätt när de utvecklar sina två första språk, så skiljer sig barns kodväxling från de vuxnas, enligt Bernardini & Schlyter (Bernardini & Schlyter 2004 s. 49-53).

Katja F. Cantone, författare till *Code-switching in Bilingual children*, är överens med Bernardini och Schlyter om deras teoretiska bakgrund, det minimalistiska programmet, som innebär att den syntaktiska utvecklingen drivs på av lexikoninläring, men annars är hon kritisk till hypotesen. Hon

anser inte att det minimalistiska programmet kan förklara språkblandning. Cantone ifrågasätter att de funktionella kategoriernas underutveckling enbart skulle bero på bristen på input och menar att även de funktionella kategorierna måste ha funnits i barnets input. Därför finns det inte en relation mellan lexikonets storlek och de funktionella kategoriernas underutveckling hos barn med en ojämn tvåspråkighet, enligt Cantone (Cantone 2007 s. 31-32).

Avsikten för Cantone har varit att visa att blandning i ett tidigt stadium av språkinläringen inte enbart är relaterat till språkdominans, lexikala behov eller grammatisk utveckling i de båda språken. Hon vänder sig emot forskning som hävdar att blandning enbart kan förklaras med brister i språkutvecklingen. Cantones undersökning visar att barnen gör olika, vilket talar för att kodväxling är beroende på individuella faktorer. Kodväxlingen skiljer sig mellan de undersökta barnen, som har en liknande tvåspråkig situation, i hennes fall är språken italienska och tyska. Att barn i ett tidigt stadium blandar en del ord förklarar hon med ett så kallat performansfel. Det innebär att barn råkar välja fel ord innan de har fått ett språkligt flyt, men att det har inte med barnens egentliga kompetens att göra (Cantone 2007 s. 229-230). Många forskare anser att den outvecklade grammatiken hos barn påverkar blandningen, men Cantones undersökning visar att blandningens kvalitet och kvantitet hos de unga tvåspråkiga barnen beror på individerna, och har inte med språkinläring och utveckling att göra. Därför är barns kodväxling inte heller annorlunda från vuxnas. Antingen kodväxlar barn eller så gör de det inte (2007 s. 35). Cantone menar vidare att barns spontana tal visar vad som är möjligt i kodväxlingen, eftersom små barn, enligt henne, inte är påverkade av externa faktorer, som till exempel ett lågt anseende hos det ena språket eller den ogillande reaktionen mot språkblandning (2007 s. 230).

Cantones undersökta barn uppvisar vid en närmare granskning, en större språkbalans än barnen i Schlyters och Bernardinis undersökning, vilket kan förklara mycket av deras olika resultat och slutsatser. Den tvååriga pojken som undersöks i denna uppsats har stark språkdominans i svenska, och påminner på så sätt om barnen i Bernardinis och Schlyters undersökning.

2.2 Bakgrund

Här nedan kommer en diskussion om begreppet kodblandning, som följs av en kort beskrivning av några centrala drag i finskan, och till sist diskuterar jag begreppet språkdominans.

Diskussion om begreppet kodblandning

Jag använder begreppet kodblandning i detta arbete. Som kodblandning räknar jag enbart fallen där lexikon från språken blandas. I denna undersökning talar den undersökta pojken mestadels svenska.

Därför kommer jag att betrakta fallen där finska lexikon blandas in i annars svenska yttranden som kodblandning. Jag kommer alltså inte att räkna in syntaktisk struktur, som till exempel ordföljd, i begreppet. Jag kommer inte heller att räkna in funktionella intentioner eller riktning mot en annan person, vilket skiljer kodblandning från kodväxling. Med funktionella intentioner avses till exempel återberättande, uteslutande eller förstärkande av argument. Samma definition av begreppet kodblandning används av Bernardini & Schlyter (2004 s. 52). Jag tar inte ställning till barnets språkliga medvetenhet i begreppet kodblandning eftersom det är svårt att bedöma när barn blir medvetna om sina språk och i vilken grad de är det. Barnen i Bernardinis och Schlyters undersökning separerar språken på så sätt att varje blandat yttrande följer syntaxen som projiceras av sitt lexikon och de två språken utvecklas i olika takt. I denna undersökning kommer ordföljd att diskuteras då det inte är alldeles självklart att Petter använder sig av ordföljd som projiceras från lexikonet (Bernardini & Schlyter 2004 s. 52).

Några viktiga drag i finskan

Fred Karlsson skriver i sin bok *Finsk grammatik* om grundläggande drag i finskan. Det är viktigt att ha en viss förståelse för finskan som språk, för att kunna förstå mina senare resonemang.

Karlsson skriver att man bygger upp finska ord genom att foga ändelser efter stammar. Karlsson visar att kasusändelserna **-i** (pluralis), **-ssa** (i), **-si** (din) och **-kin** (också) kan läggas efter ordet *auto* (bil). Då kan man få följande ord:

1) autossa	i bilen
autoissa	i bilarna
autosikin	också din bil
autossakin	också i bilen
autoissakin	också i bilarna
autoissasikin	också i dina bilar

Finskan gör inte skillnad på bestämd och obestämd form. Man kan ur sammanhanget tolka orden som bestämda eller obestämda. I finskan använder man alltså inte artiklar, som i svenskan (Karlsson 2000 s. 15-17). Några exempel:

2) En kvinna/kvinnan	nainen.
Den unge mannen/en ung man	nuori mies

Finskan har femton kasusändelser som ofta motsvaras av de svenska prepositionerna.

Kasusformerna är bland annat genitiv, inessiv och elativ (Karlsson 2000 s. 106-121). Några exempel:

3) Genitiv: auton	bilens
Inessiv: autossa	i bilen
Elativ: autosta	ur bilen

Finskan har också så kallade ägarändelser där svenskan använder pronomen som min, din, hans och deras. Det ser ut som följande:

4) kirjani	min bok
kirjasi	din bok
kirjamme	vår bok (Karlsson 2000 s. 15-17).

Finskan är dessutom ett språk där man med enkelhet bildar nya ord genom sammansättningar. Några exempel:

5) pellesetä	clownfarbror
unikello	sömnklocka

I finskan böjs verb efter person (Karlsson 2000 s. 69-70). Exempel på verbens personböjning i presens av verbet *köpa*:

6) ostan	jag köper
ostat	du köper
ostavat	de köper

Postpositioner är småord som står efter ordet de styr över (Karlsson 2004 s. 218-219). Exempel på postpositioner:

7) kanssa	tillsammans med
päällä	på

Man säger alltså *äitin kanssa* som i ordagrann översättning blir *mamma tillsammans med*.

Finskan har ingen motsvarighet till nekningensordet *inte*. Nekningen konstrueras som ett personböjt

verb. Det kongruerar med satsens subjekt som alla andra verb (Karlsson 2000 s. 79-80). Exempel:

8) en ole	jag är inte
et ole	du är inte
eivät ole	de är inte

Begreppet språkdominans

I resultatdelen redovisar jag språkdominansen hos Petter. Med begreppet språkdominans avser man att det ena språket hos ett tvåspråkigt barn är mer utvecklat än det andra. MLU är en vanlig mätmetod för att jämföra barnets utveckling i de två språken och används därför som kriterium när man vill påvisa språkdominans. Jag har bedömt att beräkning av MLU (yttrandenas medellängd) inte är nödvändig för att påvisa språkdominans i min undersökning. Rontu beskriver hur MLU används för mätning av barnets språkliga utvecklingsnivå. Antingen kan man välja att beräkna yttrandenas medellängd i ord eller så kan man beräkna dem i morfem. De som beräknar morfem menar att yttrandenas morfosyntaktiska komplexitet visar vilken nivå barnet uppnått i sin utveckling. I finskan hade beräkning av morfem varit lämpligt eftersom barn inte nödvändigtvis producerar fler ord i ett yttrande när de utvecklar sina språk. Däremot ökar antalet morfem i orden och de blir alltmer avancerade (Rontu 2005 s. 93-95). Jag valde bort MLU, dels för att det är ett tidskrävande projekt att beräkna, dels för att jag bedömer de övriga kriterierna vara tillräckliga för att visa att språkdominans finns. Jag väljer även bort kriteriet flyt, som jag anser vara svårt att belägga. De övriga kriterierna, som också används av Bernardini och Schlyter, är språkpreferens, blandning från det andra språket, ordtyper och kvalitativa kriterier som till exempel närvaro av modala hjälpverb. Som ett ytterligare kriterium för språkdominans kommer jag att använda det längsta yttrandet beräknat i ord (Bernardini & Schlyter 2004 s. 52-53).

2.3 Presentation av Petters språksituation

I denna uppsats kommer inte familjens samtalsstrategier eller andra externa faktorer att analyseras, men jag vill ändå av tydlighetsskäl presentera familjestrategin och hur språken i Petters omgivning ser ut. Den ojämna inputen av de två språken, vilket jag här nedan kommer att visa, är grundläggande för språkdominansen i det ena språket.

I *One parent one language* presenterar Susanne Döpke en strategi som går ut på att föräldrarna står för var sitt språk i en tvåspråkig familj. Hon visar hur språksituationerna och tillvägagångssätten kan skilja sig från familj till familj. Familjen i undersökningen faller i kategorin där föräldrarna har

olika modersmål, eftersom mamma talar finska och pappa svenska. Majoritetsspråket som talas i samhället talas av den ena föräldern, i detta fall av pappa. Båda föräldrarna talar alltså sitt eget språk med barnet, och föräldrarna talar samhällets majoritetsspråk med varandra. Det här är fallet i majoriteten av familjerna. Döpke (1992 s. 12-13) skriver vidare att tvåspråkigheten tillfredsställer föräldrarnas behov då de behöver ha ett naturligt samspel med sina barn på språket som de hört som barn. Mamma talar både finska och svenska med Petter när enspråkiga personer finns med. Mamma blandar inte språken i samma yttrande.

Petter får sin finska på fritiden i lekar och aktiviteter med mamma. I hans vardag finns ingen annan person som talar finska. Sagor, barnmusik och barnprogram får han på båda språken. Dagiset är svenskspråkigt. Petter har en tydlig språkdominans i svenska, vilket jag kommer att visa i resultat- och analysdelen. Familjen har besökt Finland en gång sedan Petter föddes. Familjen, som är bosatt i Lund, har sina finska kontakter mestadels boende i Västmanlands- och Stockholmstrakterna. Familjen träffar de finska kontakterna en gång i månaden eller varannan månad, ibland mer sällan. Kontakterna blir sällan enspråkiga då det nästan alltid finns en svensktalande partner eller vän med i bilden.

3 Metod och material

I denna uppsats har jag använt mig av både dagboksanteckningar och videoinspelningar. Dagboksmaterialet är huvudsakligen från åldern 2;3 till 2;5. Jag har haft listor på kylskåpsdörren för att genast kunna anteckna de blandade och enspråkiga uttrycken. Vissa dagar har anteckningarna bestått av ett fåtal ord och uttryck, medan de andra dagar bestått av ett tiotal exempel. Under några av dagarna har jag dessutom burit med mig ett anteckningsblock för att kunna göra mer omfattande anteckningar. Dessa har bland annat gjorts under en tågresa och utomhus under en promenad. Videoinspelningarna har gjorts med ungefär en månads mellanrum. Inspelningarna har gjorts med mamma och Petter vid två tillfällen, och pappa och Petter vid två tillfällen. Mamma och Petter har spelats in vid ett tillfälle, när Petter är i åldern 2;3, och ett annat tillfälle, i åldern 2;4. Sammanlagt pågår de inspelade samtalen mellan mamma och Petter i 22 minuter. Pappa och Petter har också spelats in vid ett tillfälle vid 2;3 och ett annat vid 2;4. Deras samtal pågår sammanlagt i 23 minuter.

Jag vill bemöta den kritik som riktats mot en av mina metoder, och det faktum att jag som uppsatsförfattare är förälder till den undersökta pojken Petter. Leena Huss, författaren till *Simultan tvåspråkighet i svensk-finsk kontext* (1991 s.17), menar att objektiviteten är något som ifrågasatts. Jag som även tidigare arbetat med min sons språkutveckling har varken tidigare eller under detta arbete sett föräldraskapet och den nära relationen som ett hinder för att arbeta objektivt. Man går in

i en forskar- eller studeranderoll när man antecknar, undersöker och analyserar, och förhåller sig till tidigare forskning. En annan sak som kritiserats har varit att de lingvistfamiljer där barnen växt upp har gett barnen en speciell språklig uppväxtmiljö, vilket lett till att resultaten inte kan generaliseras. Man kan jämföra vår familj med lingvisterna till den grad att båda föräldrarna till viss del är insatta i tvåspråkighetsfrågor och att detta påverkar hur vi talar med vår son. Som jag ser det så kan undersökningar aldrig generaliseras till att gälla alla. Forskningen kan ändå visa hur det kan bli om man gör eller lever på ett visst sätt. Användningen av dagboksanteckningar har kritiserats eftersom barns språk innehåller för mycket data för att man ska kunna beskriva allt, vilket man i tidiga studier försökt göra. Då har man istället sagt att det bästa är om man är sparsammare i sina anteckningar och tar fasta på det som är intressant för ens frågeställning (Huss 1991 s.17). Jag har valt att i första hand fokusera på kodblandning, men jag har även antecknat en del enspråkiga svenska yttranden. Den stora fördelen med att anteckna sitt eget barn, är att man kan föra anteckningar vid alla möjliga tillfällen och att situationerna där talet produceras därför är naturliga. Jag kompletterar dagboks materialet med material från videoinspelningarna.

När jag i resultat- och analysdelen visar exempel på den uppnådda nivån i svenska så gör jag det utifrån dagboksanteckningar och videoinspelningar. Jag kommer inte att göra några kvantitativa beräkningar, för att styrka att Petter nått en viss språklig nivå, utan visar det utifrån ett eller några exempel. När ett barn har sagt någonting, exempelvis yttrat en bisats, så bedömer man att barnet uppnått den språkliga nivån (Gunlög Josefsson, personligt meddelande). Därför anser jag att det räcker med att ange ett eller ett fåtal exempel när jag visar var Petter befinner sig i utvecklingen av sin svenska.

Det är huvudsakligen dagboksanteckningarna som står för den kvalitativa delen av undersökningen, då jag till största delen använt mig av materialet i den djupgående analysen av kodblandningen. Jag har även, som nämnts, kompletterat anteckningarna med material från videoinspelningar. I avsnittet där jag ser på Petters utveckling i svenska, kommer materialet från både videoinspelningar och dagboksanteckningar.

Den kvantitativa delen där jag beräknar antalet blandade uttryck med mamma och pappa kommer enbart från videoinspelningarna. Det bör även påpekas att de finska orden och meningarna, som jag och Petter uttalar, är på dialekt, som präglats av talet i de nordvästra delarna av Finland.

4 Resultat och analys av kodblandning

Här under kommer jag att presentera Petters utvecklingsnivå i svenska delvis utifrån kriterier för

språkdominans. Jag kommer att beröra de delar av språket som jag observerat och ansett vara viktiga för att visa på hans utveckling i svenska. Därefter följer ett avsnitt där jag gör en djupgående beskrivning av kodblandningen.

4.1 Petters utveckling i svenska

Här nedan presenterar jag Petters uppnådda nivå i svenska. Därefter jämför jag Petters utveckling i svenska med ett barn från Bernardinis och Schlyters undersökning. Språkdominansen i svenska, som jag utgår ifrån att Petter har, kommer att framträda ännu tydligare efter att jag analyserat kodblandningen.

(1) Språkblandning och språkpreferens:

Videoinspelningarna från 2;3 och 2;4 med både mamma och pappa visar på en stark preferens för svenska. Med pappa är inspelningarna på sammanlagt 23 minuter. Där talar Petter mestadels svenska. Två uttryck är på finska, där det ena verkar vara en översättning. Petter tycks tala om för pappa att häst heter *hevonen* på finska.

Med mamma är videoinspelningarna på 22 minuter. Petter talar mestadels svenska med några undantag. Petter blandar finska och svenska, eller använder sig av ett ensamt finskt ord, sammanlagt 23 gånger. Blandningen av språken i samtalen med den finstalande mamman visar på språkdominans i svenska.

(2) Meningstyper:

WH-frågor: I svenskan producerar Petter WH-frågor, det vill säga frågor som börjar med till exempel *Vad*, *Varför* och *Hur*. Hans vanligaste fråga vid åldern (2;3) är *Varför det?* och *Vad gör du?* *Mamma, vad gör du?* (2;3). *Vad betyder det?* (2;4). *Hur gick det?* (2;5). *Vad heter din kusin då?* (2;5). *Hur gammal är du?* (2;5).

Annan fråga: *Är det din pappa?* (2;3). *Pappa, vill du inte ha hästgubben?* (2;4). *Hörde du det jag sa?*(2;5).

Längsta yttrandena från dagboks-material: *Jag kan inte se och det är inte kul då* (2;5) *De är så långa så (att) man inte kan titta på dem* (2;5) Det är oklart om Petter sade *så att* eller bara *så*. *Pappa sover högt uppe och jag sover här nere med mamma* (2;5). Här har jag visat hur Petters långa yttranden kan se ut.

Subjunktioner: *....så att de kissar* (2;4) *...så att mamma ha dem* (2;4). *Det är mamma som byter* (2;5) *De är så långa så (att) man inte kan titta på dem* (2;5). Petter behärskar den svenska bisatsen. Första gången som jag kunnat observera användandet av en bisats är från inspelningen (2;4).

(3) Ordtyper:

Nyanser: Med nyanserna vill jag visa att Petter kan använda sig av varierade uttrycks sätt i svenskan. *Härligt att vara inne här mamma* (2;3), *Finemang* (2;4) *Käckt* (2;4), *Faktiskt* (2;4), *Ju* (2;4), *Kom upp mamma, lilla gumman* (2;4). Han växlar ständigt mellan *kolla* och *titta* vid (2;5).

Böjning: Han har vissa övergeneraliseringar i svenskan, *lammerna* vid (2;3), *de här bokorna* (2;3), *många husar* vid (2;4). I det stora hela är böjningen av substantiven dock korrekt. Gisela Håkansson, författaren till *Språkinläring hos barn* (1998 s.35-36) skriver: "När barn börjar använda språkliga former för att beteckna grammatiska funktioner föredrar de att ha så få former som möjligt för varje funktion."

Adverb: Petter uttrycker tid på flera sätt. *Jag menar, först mansikoita, sen mat* (2;5). *Onsdag är det* (2;4). *Pappa gjorde en stor anka igår* (2;4). *Vi ses imorgon* (2;5). *Igår* betyder oftast inte igår utan syftar bara till någonting som hänt tillbaka i tiden. *Imorgon* syftar framåt men är inte nödvändigtvis imorgon.

Högt uppe, där är godisar (2;3). *Gå dit där* (2;3). *Dit där* var ett vanligt uttrycks sätt som Petter använde vid 2;3. *Där borta där tält* (2;3). *Jag vill gå ner* (2;3). *Jag vill gå dit nu* (2;5). *Pappa sover högt uppe och jag sover här nere med mamma* (2;5). I dessa exempel använder Petter tids-, rums- och riktningsadverbial.

Adjektiv: *Lite trevligare* (2;5) är den första komparationen av adjektiv som jag har kunnat observera. Håkansson skriver att barns adjektivkomparation utvecklas ganska sent (1998 s. 43). Det kan vara så att Petters adjektivkomparation har utvecklats tidigt.

Prepositioner: Petter använder mestadels prepositioner när de ska användas. *Mummu, mamma kastar snö på mig* (2;4). *Jag har tvätta fönstret där på andra sidan* (2;4). *I kissrummet* (2;4). *Jag vill sova bredvid mamma* (2;5). I inspelningen 2;4 utelämnar Petter prepositionen för i *cafet lammerna*. Han pratar om ett café för lammen. Gisela Håkansson skriver i *Språkinläring hos barn* att barn ibland utelämnar prepositioner efter att de börjat uppträda i två årsåldern (1998 s. 90). Det är alltså inte ovanligt för enspråkiga svenska barn att ibland utelämnar vissa prepositioner. Håkansson menar att prepositioner utvecklas i följande ordning:

i/på – till – ur/från - bakom/bredvid.

Genom att använda prepositionen *bredvid* visar Petter att han uppnått den högsta nivån.

(4) Verb:

Modala hjälpverb: *Jag måste sjunga för dig* (2;4). *Jag vill inte ha dem* (2;4). *Jag kan inte* (2;4). *Jag*

vill sitta här och äta (2;4).

Hjälpverb: *Jag har gjort det* (2;4). *Jag har tvättat fönstret där på andra sidan* (2;4).

Kopulaverb: *Jag heter Petter*, *Jag är pigg* (2;3).

Verbböjning: Petter böjer verben med ett fåtal undantag. *Jag jagar den ju* (2;3). *Jag tycker inte om den* (2;3). *Jag tittar på den här* (2;3). Majoriteten av verben är böjda vid 2;3, men det dyker upp ett fall med ett oböjt verb som *Pappa hålla den* (2;3), men Petter korrigerar detta direkt till *Håll den* (2;3). Det förekommer presens, imperativ och infinitiv i inspelningen från (2;3). I inspelningen från 2;4 har preteritum och perfekt dykt upp, *Pappa gjorde en stor anka igår* (2;4), *Jag har bakat* (2;4) och *Jag har gjort det* (2;4). *Jag tänkte ta de vassa knivarna* (2;5). *Nu kom pappa* (2;5). *Hur gick det?* (2;5). Trots det dyker det upp några fler verb i så kallade rotinfinitiver. Det ena är *Lägga pussel* (2;4) och *Jag äta det* (2;4). *Sen mamma leka med jag* (2;5).

Gunlög Josefsson, författaren till artikeln ”Input and output” i *The Acquisition of Swedish Grammar*, skriver att det finns två typer av infinitivformer där det ena är rotinfinitiver, och det andra rotsupinum.

Josefsson visar att svenskspråkiga barn tenderar att till exempel i leksituationer använda sig av rotinfinitiver (Josefsson 2004 s. 120). I situationen när *Jag äta det* yttras, äter Petter låtsastårta och är alltså inne i en lek. I det första exemplet *lägga pussel* vill han gärna lägga pussel med pappa. Det kan tänkas att Petter här utelämnar någonting som kunde ha varit ett hjälpverb i en fråga *Vill du lägga pussel?* I det sista exemplet utelämnas troligtvis ett hjälpverb som kunde tänkas vara *Sen kan mamma leka med jag*. Josefssons undersökning visar att barn i majoriteten av fallen använder infinitivformer i situationer där målspråket kräver ett hjälpverb (2004 s.119). Dessa exempel är alltså inte indikationer på att Petter inte skulle lärt sig den svenska verbböjningen, utan snarare tyder de på att han gör som enspråkiga svenska barn gör i liknande situationer.

Jämförelse med Lukas:

För att kunna bedöma Petters utveckling i svenska, gör jag en jämförelse mellan Petter och Lukas, ett av de undersökta barnen i Bernardinis och Schlyters forskning (2004 s. 58-59). Barnen i Bernardinis och Schlyters undersökning har utvecklat sitt starkare språk på samma sätt som enspråkiga svenska barn. Barnen har undersökts mellan 2-4 års åldern. Bernardini och Schlyter har gjort omfattande beräkningar för att bland annat styrka språkdominans. I min undersökning utgår jag ifrån att Petter nått vissa nivåer utifrån ett fåtal exempel, eftersom undersökningsperioden är relativt kort.

Lukas börjar använda modala hjälpverb, hjälpverb och kopulaverb produktivt vid 2;3. Mina

resultat visar att även Petter använder sig av modala hjälpverb, hjälpverb och kopulaverb. Efter 2;4 uppvisar Lukas inte längre några oböjda verb. Petter böjer verben mestadels, men resultaten visar att rotinfinitiver förekommer vid 2;3, 2;4 och 2;5. Rotinfinitiverna indikerar inte att Petter inte skulle ha uppnått ett svenskt barns språkliga nivå. Petter använder infinitivformen i liknande situationer som de svenskspråkiga barnen i Josefssons undersökning. Resultaten visar att användandet av tempus har utvecklats från inspelningen 2;3 till 2;4.

Lukas börjar aktivt producera subjunktioner och WH-frågor mellan 2;5 och 2;8. Resultaten visar att Petter använder WH-frågor från 2;3. I inspelningen från 2;3 finns det inga bisatser i inspelningen med mamma eller pappa, men inspelningen från 2;4 visar att bisatserna är i en inledningsfas. Petters användande av tempus har utvecklats från videoinspelningen 2;3 till 2;4. I dagboks materialet 2;5 använder han aktivt preteritum och perfekt.

Mina resultat visar att Petters utveckling i svenska är lik Lukas, det vill säga relativt snabb, där båda har utvecklat struktur gradvis. Jag utgår, som Bernardini och Schlyter, från att utvecklingen går från **nominalfraser** och **prepositionsfraser/verbfraser** till **huvudsatser** och **bisatser** (Bernardini & Schlyter 2004 s. 59). Jämförelsen med Lukas visar att Petter utvecklar sitt starkare språk på samma sätt och är på samma språkliga nivå som ett enspråkigt svenskt barn.

4.2 Kodblandning

Här nedan kommer jag att presentera resultat och analys av kodblandningen. Jag diskuterar hierarki och orsaker till kodblandningen. Det följs av en diskussion om ordföljd. Avsnittet avslutas med en diskussion om Petters uppnådda syntaktiska nivå i det svagare språket.

4.2.1 Nominalfraser

(5) Ordböjning:

a. *Limukkan* (**läsken**, med den svenska ändelsen -n) (2;3).

I ordet *limukkan* har Petter lagt den svenska ändelsen -n från ordet *läsken*, till det finska innehållsordet *limukka*. I finskan motsvarar ordet *limukka* det svenska *läsk* och *läsken*. Det innebär att den högre nivån i ordet kommer från det starkare språket och den lägre nivån från det svagare. Det hierarkiska förhållandet stämmer överens med murgrönehypotesen.

b. *Titta kissorna* (Titta **katterna**, med den svenska ändelsen -rna) (2;4).

Petter tar återigen ett finskt innehållsord och lägger till en svensk ändelse. På finska säger man *kissoja* när man vill att någon ska titta på katterna. Hierarkin stämmer även i detta fall överens med murgrönehypotesen.

I stycket om Petters utveckling i svenska visade jag att svenska barn ibland kan utelämna prepositioner. I det här fallet kan utelämnandet av prepositionen *på* bero på det finska ordet *kissoja*. På finska säger man *Katso kissoja* (titta på katterna). Där ingår prepositionen i kasusändelsen i ordet *kissoja*. Om den uteblivna prepositionen beror på det finska innehållsordet så problematiserar det diskussionen om det hierarkiska förhållandet en aning, eftersom det svagare språket i så fall styr över utelämnandet.

c. *Hirven (älgen)*, med den svenska ändelsen -en) (2;5).

Återigen lägger Petter en svensk ändelse till ett finskt innehållsord. Det är fullt möjligt att säga *hirven* på finska men då syftar man till *älgens* och inte till *älgen*, som Petter gjorde i det här fallet. På finska betyder *hirvi* både *älg* och *älgen*. Resultatet bekräftar återigen murgrönehypotesens hierarkiska förhållande.

d. *Där är flickoja (flickor)*, med den finska ändelsen -ja) (2;5).

Här använder Petter ett svenskt innehållsord med en finsk ändelse. Detta resultat motsäger murgrönehypotesen eftersom Petter tar en högre nivå från sitt svagare språk och lägger den till en lägre nivå i det starkare språket. Den finska pluralformen som Petter använder här är en form som han även övergeneraliserar i finskan. Han har sagt *roskaja* istället för *roskia* (sopor) (2;4) och *puitaja* istället för *puita* (träd) (2;4).

e. *Katti (katten)*, med den finska ändelsen -i) (2;5).

Här har Petter återigen tagit ett svenskt innehållsord och lagt till den finska ändelsen -i. Här måste det dock påpekas att ordet *katti* också används i Finland. Det vanligaste ordet för *katt* är dock *kissa*. Mamman i familjen använder ordet *kissa* och har aldrig brukat ordet *katti*. Petter känner med största sannolikhet inte till ordet *katti*. Därför är det troligast att han i detta fall använder ett svenskt innehållsord med en finsk ändelse när han syftar till *katten*.

(6) Sammansättningar:

a. *Där är roska+hus* (sop+hus) 'sophus' (2;3). Sammansättningen består av en finsk bestämning och

ett svenskt huvudled.

b. *Lumi+farbrorna* (snö+farbrorna) 'snöfarbrorna' (2;3). Bestämningen är finsk och huvudledet svenskt.

c. *Här är ute+lamppuja* (ute+lampor) 'utelampor' (2;4). Bestämningen är svensk och huvudledet finskt.

d. *Där är pelle+fisk* (clown+fisk) 'clownfisk' (2;4). Bestämningen är finsk och huvudledet svenskt.

e. *Jag vill ha vatten i elefant+muki* (elefant+mugg) 'elefantmugg' (2;4). Bestämningen är svensk och huvudledet finskt.

f. *Jag vill ha pelle+glass* (clown+glass) 'clownglass' (2;5). Bestämningen är finsk och huvudledet svenskt.

g. *Där är clown+täti* (clown+tanten) 'clowntanten' (2;5). Bestämningen är svensk och huvudledet finskt.

h. *Var är fågels+pesä?*(fågels+boet) 'fågelsboet' (2;5). Bestämningen är svensk och huvudledet finskt.

Håkansson skriver att svenska barn tidigt lär sig vad som är huvudord och bestämning i sammansättningar. Resultaten visar att Petter verkar förstå vad som är huvudord kontra bestämning. Håkansson menar att svenskan, liksom andra nordgermanska språk, har ovanligt stora möjligheter att göra sammansättningar (Håkansson 1998 s. 94). På finska kan man också med enkelhet bilda nya sammansättningar. Forskaren Hyeon-Sook Parks slutsats om att olika språk ger olika möjligheter för kodväxling blir intressant här. Finskan och svenskan i kombination verkar erbjuda en unik möjlighet för bildande av sammansättningar där språken blandas. Bernardinis och Schlyters undersökning visar inga fall av sammansättningar där de båda språken blandas, vilket skulle kunna förklaras av att man i franskan och italienskan inte kan bilda sammansättningar på samma sätt som i svenskan och finskan.

Ordet *clown* finns som bestämning i flera av sammansättningarna och förekommer på både finska och svenska. Cantone menar att man i vissa fall i ett tidigt stadium av barns blandande av språken kan förklara blandningen med performans. Det innebär alltså att Petter har kompetensen i båda

språken, åtminstone på nominalfrasnivå, men att han råkar blanda språken inom sammansättningen innan han har fått ett språkligt flyt.

I fyra av fallen är bestämningen finsk. I lika många fall är bestämningen svensk. En forskare vid namnet Edwin Williams har, i artikeln "On the notion of lexically related and head of a word" i tidsskriften *Linguistic Inquiry* 12, myntat uttrycket *Righthand Head rule*. Denna regel innebär att det högra ordet i sammansättningen är huvudled i språk som till exempel svenska och finska (Williams 1981 s. 245-274). Om man tittar på meningarna i sin helhet så kan man observera att de högre nivåerna kommer från Petters starkare språk och de lägre, det vill säga innehållsorden, från det svagare språket. Så långt stämmer murgrönehypotesens tanke om hierarki. Inom sammansättningen motsäger mina resultat däremot murgrönehypotesen, som menar att den högsta hierarkiska nivån alltid kommer från det starkare språket. I sammansättningarna kommer den högsta nivån, det vill säga huvudledet, lika många gånger från Petters svagare språk. Man kan också observera ett utelämnande av artiklar framför sammansättningarna. Man skulle kanske kunna förvänta sig en artikel i de fallen där huvudledet är svenskt. Den finska bestämningen, som alltså är den hierarkiskt lägre delen inom sammansättningen, verkar påverka utelämningen av en svensk artikel. Dessa resultat motsäger murgrönehypotesen då de visar att de hierarkiskt högre nivåerna inom orden inte alltid kommer från det starkare språket.

Det här resultatet skulle kunna tyda på att Petter på nominalfrasnivån är lika stark i sina språk och att man därför inte inom nominalfraserna kan tala om en hierarki där de högsta nivåerna kommer från det starkare språket.

(7) Artiklar:

- a. *Den gula kukka* (den gula **blomman**) (2;3)
- b. *Titta muurahainen* (Titta **en myra/myran**) (2;3)
- c. *Kuusi ritar vi* (**en gran** ritar vi) (2;3)
- d. *Farbrorn har kypärä* (Farbrorn har **hjäl**m) (2;4)
- e. *Ritar vi mustan kissan* (Ritar vi **den svarta katten**) (2;4)
- f. *Stor talo* (Stor **hus**) (2;4)
- g. *Gul katto* (Gul **tak**) (2;4)
- h. *Jag vill ha den lilla kynttilä* (Jag vill ha den lilla **ljuset**) (2;4)
- i. *Läsa en satu* (Läsa en **saga**) (2;4)
- j. *Får inte måla en kynttilä* (Får inte måla en **ljus**) (2;5)
- k. *Där är luutu* (Där är **en trasa/trasan**) (2;5)

Murgrönehypotesen menar att det första utvecklingssteget i kodblandningen karakteriseras av att barnet använder artiklar från det starkare språket framför substantiv från det svagare språket. När barnet lärt sig att behärska artiklar på det svagare språket går barnet över till att använda artiklar på det svagare språket. Resultatet visar att Petter i vissa fall använder artiklar från svenskan. Petter verkar använda den framförställda artikeln från svenskan när det tycks råda osäkerhet gällande den finska ändelsen. De finska ändelserna, kan se olika ut beroende på vad som sägs i meningen för övrigt. Med dessa resultat som bakgrund är det troligt att Petter behärskar en del av de finska ändelserna, men att han vid osäkerhet tar till de svenska artiklarna. Eftersom finskan inte har framförställda artiklar, så kanske det tar längre tid för Petter att helt lämna steg ett. Utvecklingssteg 1a karakteriseras i hypotesen av meningar av typen 7j. Man kan ifrågasätta om utvecklingen är så rak. Kanske gör Petter återkommande fel som inte har med hans kompetens att göra. Det innebär alltså att Petter har nått nästa utvecklingsnivå men att han råkar göra vissa fel i steg ett, eftersom han ännu inte har ett fullständigt språkligt flyt.

(8) Högre nivå från finskan:

- a. *Stor talo* (Stor **hus**) (2;4).
- b. *Gul katto* (Gul **tak**) (2;4)

Petter använder inte framförställda artiklar i dessa två exempel. Jag har tidigare nämnt att finskan inte har framförställda artiklar utan att de istället ingår i huvudordet som kasusändelser. Därför är det troligt att utelämnandet av artiklarna beror på finskan. Han böjer inte *stor* till *stort* eller *gul* till *gult*, vilket de svenska orden *hus* och *tak* skulle kräva. Därför påverkar finskan även böjningen av de svenska adjektiven. Petters svagare språk får sägas stå för de högre delarna i hela frasen, och detta motsäger murgrönehypotesen i frågan om hierarki.

(9) Språkskifte:

- a. När Petter var 2;4 ställde mamma frågan *Mitä nämä ovat...sam....?* (Vad är de här för några...**gro**..) till Petter. Hon inledde ordet av anledningen att hon ville locka fram det finska ordet. Petters första svar var *Sammakoita* (**grodor**), men strax därefter sade han istället det svenska ordet *Grodor*.
- b. *Titta pannkaka! Oj, vilken lätty!* (Titta pannkaka! Oj, vilken **pannkaka**) (2;4). Här gör Petter tvärtom. Han väljer först ett svenskt ord och strax därefter säger han det finska ordet.

Här väljer Petter alltså om han blandar eller inte. Valet tycks emellertid inte för Petters del stå mellan att säga meningen helt på finska eller att kodblanda, eftersom Petter visat att de finska delarna i satsen består av lägre element, det vill säga innehållsord.

4.2.2 Prepositionsfraser/ adpositionsfraser

(10) Finska ändelser i svenska ord:

a. *Jag går ner mamman kans* (Jag går ner **tillsammans med mamma**) (2;3), (2;4).

På finska får rektionen *mamma* i prepositionsfrasen *med mamma* genitivändelsen -n. På finska skulle man ha postpositionsfrasen *äitin kans*. Petter lägger alltså en finsk ändelse till den svenska rektionen, vilket talar emot murgrönehypotesen, eftersom den högre hierarkiska nivån inom rektionen kommer från Petters svagare språk. Petter har troligtvis inte en full säkerhet om skillnaden på språken, och råkar därför blanda på det här sättet.

(11) Ordföljd i adpositionsfraserna:

a. *Kossan vieressä* (**bredvid** kossan) (2;3).

b. *Jag vill ha tuttipulloon mjölk* (jag vill ha **i nappflaskan** mjölk) (2;3).

Håkansson nämner att studier har visat att barn, som lär sig språk med kasusändelser istället för prepositioner, utvecklar begreppen i samma ordning. Det är alltså inte själva orden utan begreppen som utvecklas i en viss ordning (Håkansson 1998 s. 90). Det kan förklara varför Petter även på finska använder den högsta prepositionsnivån *vieressä* (bredvid). När han väl har lärt sig begreppet så kvittar det vilket språk ordet kommer ifrån.

Mening b kan ha olika ordföljd på finska. Antingen kan man säga som Petter sade här ovan eller *Jag vill ha mjölk tuttipulloon* (i nappflaskan). I svenskan har man den senare ordföljden. Det är intressant att se att Petter använder ordföljden som enbart fungerar på finska.

c. *Där hanan alla* (Där **under kranen**) (2;4).

d. *Jag vill plocka äpple kellarissa* (Jag vill plocka äpple **i källaren**) (2;4)

e. *Tuolla huoneessa* (**Där i rummet**) (2;4)

f. *Jag åker lehtien päällä* (Jag åker **på löven**) (2;4).

g. *Jag vill leka tiellä* (Jag vill leka **på vägen**) (2;4).

h. *Jag vill ha dom mukkaan* (Jag vill ha dom **med**) (2;4).

- i. *Spindelmannen är piilossa* (Spindelmannen är **i gömstället**) (2;4).
- j. *Jag vill göra puuron mamman kans* (Jag vill göra **gröten tillsammans med mamma**) (2;4).
- k. *Jag går ner mamman kans* (Jag går ner **med mamma**) (2;3).

Svenskans prepositioner motsvaras i finskan av kasusändelser. Det innebär att rektionen får en kasusändelse istället för en framförställd preposition. Postpositionerna leder till att ordföljden blir finsk i dessa fraser, vilket också ändrar ordföljden i hela satsen. Detta kan vi se i exempel a, c, f, j och k. Bernardini och Schlyter har inte berört frågan, vilket med stor sannolikhet beror på att franskans och italienskans prepositioner troligtvis inte påverkar ordföljden. De har inte räknat in ordföljdsfenomenet i sin definition av kodblandning eftersom barnen i deras undersökning använt ordföljd som varit korrekt för det berörda språket. Om man alltid ska tala i termer av hierarki i kodblandningssammanhang så kan det vara av vikt att diskutera hur man ska betrakta hierarkin i de fallen där ordföljden i satsen tvingas att bli omvänd på grund av språken i fråga.

4.2.3 Verbfraser

(12) Försvenskning:

- a. *Terva på dem* (2;3)

Här gör Petter en nybildning av det finska hälsningsordet *terve*, vilket på svenska skulle kunna motsvara *tjena*. *Tervehtiä* är på finska att hälsa på någon. Genom att lägga till ett svenskt -a till den finska roten så visar Petter att han behärskar det svenska ordbildningssystemet. Den hierarkiskt högre nivån kommer från svenskan, och den lägre från finskan, vilket bekräftar murgrönhypotesen.

(13) Förfinskat uttryck:

- a. Vid 2;4 frågade mamma Petter om han var hungrig. På finska säger man *Onko sulla nälkä?* Ordagrant betyder det *har du hunger?* Petter svarade *Nej, har inte, har inte*. Vid 2;5 svarade Petter istället *Nej, jag är inte det*. I det första exemplet anpassar Petter sitt svar till det finska språket, fastän svaret till synes är svenskt. Den här typen av anpassning till det svagare språket är intressant och värt att lyfta fram. Det visar att det som verkar vara en svensk mening, hämtar innehåll från finskan.

(14) Verbböjning:

- a. *Jag pestä käjet* (Jag **tvätta händerna**) (2;3). Infinitiv.
- b. *Jag sekottaa runt och runt så* (Jag **blanda, blandar** runt och runt så) (2;3). Infinitiv, 3 pers. sing. presens
- c. *Jag varastaa sinua* (Jag **sno, snor** dig) (2;4). Infinitiv, 3 pers. sing. presens
- d. *Jag sekotti* (Jag **blandade**) (2;4). 3 pers. sing. imperfekt
- e. *Jag mahtuu här* (Jag **får plats** här) (2;4). 3 pers. sing. presens
- f. *Jag painaa den* (Jag **trycka, trycker** den) (2;4). Infinitiv, 3 pers. sing. presens
- g. *Jag suihkuttaa lite* (Jag **tvätta av, tvättar av** lite) (2;4). Infinitiv, 3 pers. sing. presens

Dessa exempel visar att infinitivformen och böjning av tredje person singularis i finskan ser likadan ut i flera fall, men också att Petter överanvänder både infinitivformen och böjning av tredje person singularis. På svenska böjs verb likadant oavsett person. Därför kan översättningarna av tredje person singularis bli missvisande. Det kan se ut som att Petter böjer verben korrekt när han i själva verket överanvänder böjningen av tredje person.

På svenska använder Petter rotinfinitivformen av verb i likadana situationer som svenskspråkiga barn. I dessa finska exempel kan man inte se samma mönster som i användandet av svenska rotinfinitiver. Här verkar det snarare handla om att Petter ännu inte lärt sig personböjning av de finska verben. Det får mig att undra om det även kan finnas något i språket i sig som försenar personböjning av de finska verben. Jag ska med följande exempel illustrera vad jag menar:

<u>Svenska</u>	<u>Finska</u>
Jag sover	Minä nukun
Du sover	Sinä nukut
Han/hon sover	Hän nukkuu
Vi sover	Me nukumme
Ni sover	Te nukutte
De sover	He nukuvat

Här har jag alltså böjt verbet *sova* i presens. Jag har tidigare nämnt att finskan böjer verb efter person, medan svenskan böjer verbet på samma sätt oavsett person. Enligt det minimalistiska programmet gör hjärnan inte någon skillnad på språken utan arbetar med den tillgängliga informationen, men jag undrar om inte faktorer i språket i sig ytterligare kan fördröja användningen av personböjning? Då räcker det inte med att säga att den uteblivna personböjningen enbart har med för lite input att göra, eftersom personböjningen också finns i Petters input. Kanske finns det

faktorer i språket i sig som också kan fördröja inläringen av vissa delar, i det här fallet finsk verbböjning.

(15) Tempus:

Presens:

- a. *Jag rakastan mamma* (Jag **älskar** mamma) (2;3).
- b. *Pappa sekottaa det* (Pappa **blandar** det) (2;3).
- c. *Jag liukastun* (Jag **halkar**) (2;3).
- d. *Äiti sekottaa* (Äiti **blandar**) (2;4).
- e. *Titta, mahtuu där* (Titta, **får plats** där) (2;4). Här talar Petter om en bil.
- f. *Mamma pelottaa lite* (Mamma **är** lite **rädd**) (2;4).

Preteritum:

- g. *Meta och Eva sano, inte klättra upp där* (Meta och Eva **sade**, inte klättra upp där) (2;3).

Rotsupinum:

- h. *Pappa käyttänyt* (Pappa **använt**) (2;3).
- i. *Han tapellut varmast* (Han **bråkat säkert**) (2;4).

Som jag tidigare nämnt, så skriver Josefsson att svenska barn använder två typer av infinitivformer i sitt tal. Infinitivformerna består av rotinfinitiver och rotsupinum. Supinumformen är en icke-finit och en icke-kongruerande verbform som används efter det temporala hjälp verbet *ha* (Josefsson m.fl 2004 s. 117). Petter har ännu inte börjat använda perfekt på finska, men använder dock konstruktionen rotsupinum. Det kan bero på att Petter befinner sig i ett inledande stadium som så småningom leder till användning av perfekt. Om hjälp verbet *ha*, som i finskan motsvaras av *vara*, inledningsvis framträder på svenska eller finska framför den finska supinumformen, återstår att se.

Vuxna använder sällan rotsupinum eller rotinfinitiver, och därför menar Josefsson att barns användning av rotsupinum och rotinfinitiver inte har med input att göra. Josefsson menar att barn lär sig målspråket med få ledtrådar vilket hon förklarar med den medfödda universella grammatiken. Att barn ibland använder rotinfinitiver och rotsupinum förklarar Josefsson med en viss "ekonomiprincip." Det innebär att användandet av hjälp verbet *ha* är mer ansträngande för barnet och att det därför utelämnar det (Josefsson m.fl 2004 s. 121-122). Därför menar Josefsson att man kan säga att rotsupinum och rotinfinitiver varken har med input eller barns bristande kompetens att göra.

Cantone ifrågasätter Bernardinis och Schlyters påstående om att den ojämna utvecklingen av de funktionella kategorierna hos ett tvåspråkigt barn skulle bero på för lite input, eftersom de funktionella kategorierna också har funnits i inputen. Frågan är alltså om man kan förklara Petters ojämna produktion av tempus mellan svenska och finska med för lite input i finska, eftersom tempus hela tiden funnits i Petters input. Kanske kan förklaringen finnas i något annat än i input? Kan det tänkas att tvåspråkiga barn också använder sig av en liknande ekonomiprincip i sitt tal? Hjälperbet *ha* är någonting som verkar kräva en viss ansträngning av barnet. Kanske skulle det tvåspråkiga barnet kunna komma undan svårigheten antingen genom att använda rotsupinum eller genom att använda det möjligtvis mer lättillgängliga hjälperbet från det starkare språket. Jag har visat att finskan böjer verb efter person. I Petters fall skulle användandet av det finska hjälperbet *ha* ytterligare kunna fördröjas på grund av den finska personböjningen av verb. Då kanske en ekonomiprincip i ännu högre utsträckning skulle kunna förklara Petters utelämnande av det finska hjälperbet *ha/vara*.

(16) Utebliven kodblandning:

a. *Karkkia ju. On se karkkia (Godis ju. Det är godis) (2;3)*

b. *Kuulen minä (Jag hör) (2;4)*

Det här är två finska huvudsatser. Mamma hade återkommande gånger frågat Petter om grönsaken verkligen var godis. Efter några frågor yttrade Petter mening a. Mening b yttrades i en liknande situation. Det var efter att mamma upprepade gånger frågat i fall Petter hörde. Vad betyder då detta att han plötsligt vid två tillfällen yttrar två helt finska meningar? Båda är verbinitiala meningar och svar på mammas upprepade frågor. I finskan är ordföljden vanlig i denna typ av jakande och bekräftande svar.

Enligt murgrönehypotesen behöver barnet inte längre kodblanda när det nått högre nivåer i sitt svagare språk. När man ser på Petters tidigare uttryck på finska, som bara förekommit i blandade yttranden, så är det svårt att tänka sig att han plötsligt kan yttra två helt finska meningar. Varför kodblandar Petter till den grad han gör när han vid två tillfällen kan tala i hela meningar på finska? Hur kan Petter från att enbart ha kodblandat i nominal-, adjektiv-, prepositions-, verb- och adverbfraser, plötsligt använda sig av två huvudsatser, för att inte göra det mer under undersökningsperioden? Kanske har han börjat utveckla huvudsatser på finska, men varför kodblandar han i så fall till den grad som han gör? Murgrönehypotesen stämmer inte i det här fallet eftersom Petter i dessa två uttryck använder sig av högre struktur i finska än han någonsin gjort i de blandade uttrycken. Han har plötsligt visat att han verkar befinna sig på en högre syntaktisk nivå i finskan än vad som framkommit av kodblandningen.

Detta resultat lyfter fram frågan om att det kanske kan finnas andra faktorer bakom kodblandning än lexikala behov. Ligger Petters finska till stora delar latent för att vid vissa ögonblick aktiveras? Hur mycket av det som Petter faktiskt gör i kodblandningen visar vad hans egentliga kompetens är i det språket som betraktas som mycket svagare?

Paradis och Genesee har undersökt enspråkiga franska och engelska barn. Forskarna visade att engelska barn lärde sig huvudsatser senare än franska barn eftersom språken skiljer sig i denna domän. Andra forskare har även kunnat visa att det finns en asynkron utveckling mellan huvudsats och bisats i engelska och tyska. (Bernardini & Schlyter 2004 s. 53). Frågan är om det finns en asynkron utveckling mellan finskans och svenskans huvudsatser. Det skulle möjligtvis till viss del kunna förklara hur Petter kunde producera två hela meningar på finska, men att han ändå inte verkar ha lärt sig personböjning av de finska verben. Kanske utvecklar finska barn huvudsatser snabbare än böjning av verben på grund av personböjningen? Skulle även en asynkron utveckling mellan språken, snarare än en allt igenomgående ojämn syntaktisk utveckling, kunna förklara en del av kodblandningen? Bernardini och Schlyter menar att hela den syntaktiska utvecklingen mellan de två språken skiljer sig hos barnen i deras undersökning. Bernardinis & Schlyters utgångspunkter skiljer sig från Genesee och Paradis, som jag ser det, eftersom Genesee och Paradis talar om något som har med språken att göra. Bernardini och Schlyter talar istället om en ojämn syntaktisk utveckling som beror på input (2004 s. 53). Om det finns en asynkron utveckling mellan verbfraser och huvudsatser hos enspråkiga svenska barn och enspråkiga finska barn, så kan det bli svårt att hävda att Petter utvecklar sina språk på samma sätt som Bernardinis & Schlyters undersökta barn. Kanske är det så att Petter på grund av sin språkkombination utvecklar vissa delar lika snabbt i finska som i svenska. Kanske har huvudsatserna i de två språken utvecklats ungefär samtidigt medan Petter i sin verbböjning på finska ligger långt efter svenskan.

4.2.4 Adjektivfraser

(17)

- a. *Den där paksu* (Den där **tjocka**) (2;3).
- b. *Den stora paksu boken* (Den stora **tjocka** boken) (2;3).

I mening a syftar Petter på en bok. I b syftar han på samma bok, men då har han lagt till det svenska adjektivet *stora*. Det är intressant att se att hur kreativa uttryck kodblandningen kan ta sig hos barn. Jag anser att det är svårt att peka ut *paksu* som ett huvudord och *stora* som en bestämning inom adjektivfrasen. Därför kan det bli svårt att diskutera hierarki inom adjektivfrasen.

(18) Finsk ändelse:

- a. *suri* (**sur**, med en finsk ändelse) (2;3)

Här använder Petter det svenska adjektivet *sur*, men lägger till den finska ändelsen -i. Han använder alltså ett innehållsord på det starkare språket, till vilket han lägger en ändelse från det svagare språket. Det här resultatet motsäger återigen murgrönehypotesen angående det hierarkiska förhållandet mellan språken.

4.2.5 Adverbfraser

(19)

- a. *Tuolla huoneessa* (**där i rummet**) (2;4)
b. *Nu perillä* (Nu **framme**) (2;4).

Det här är de enda fallen där jag har kunnat finna finska adverb.

4.2.6 Omvänd ordföljd

I stycket om prepositionsfraser visade jag att Petter använder den finska ordföljden vid finska postpositioner.

(20)

- a. *Jag inte är det faktiskt* (2;4).
b. *Så jag menar* (2;4). Här ändrade Petter strax efter till *Jag menar så*.
c. *Jag inte kan det*.
d. *Det inte är det* (2;5).
e. *Ta den fram* (2;5)

Exempel a-d är V3-meningar. I c har jag inte skrivit någon ålder på grund av att Petter under en period konsekvent sade *Jag inte kan det*, men ändrade till *Jag kan inte det* vid 2,3/2,4. V3-meningar är ovanliga bland svenskspråkiga barn, men förekommer ibland. I finskan är det däremot fullt

möjligt att ha en V3-ordföljd.

I exempel 6 har objektet hamnat före adverbet. På finska kan man säga både *Ta den fram* och *Ta fram den*.

Det är inte alldeles självklart att finskan har påverkat ordföljden, men det kan vara en möjlig förklaring till att Petter talar i V3-meningar på svenska. Gunlög Josefssons undersökning i artikeln ”Non-target structures and non-target uses in Child and Adult Swedish” i *The Acquisition of Swedish Grammar* visar att V3-ordföljden är ovanlig i svenskan. Av 5000 grammatiska meningar var 25 meningar av typen V3 (Josefsson 2004 s. 172). Att det finns relativt många exempel på V3-meningar och att Petter konsekvent använt V3-meningar av typen *Jag inte kan det*, kan vara ett tecken på att finskan har påverkat ordföljden. Josefsson menar att barn inte utvecklar sitt målspråk genom att använda sig av fel ordföljd under en viss period. Svenska barn vet från början att negationer kommer före icke-finita verb och efter finita verb (2004 s. 122).

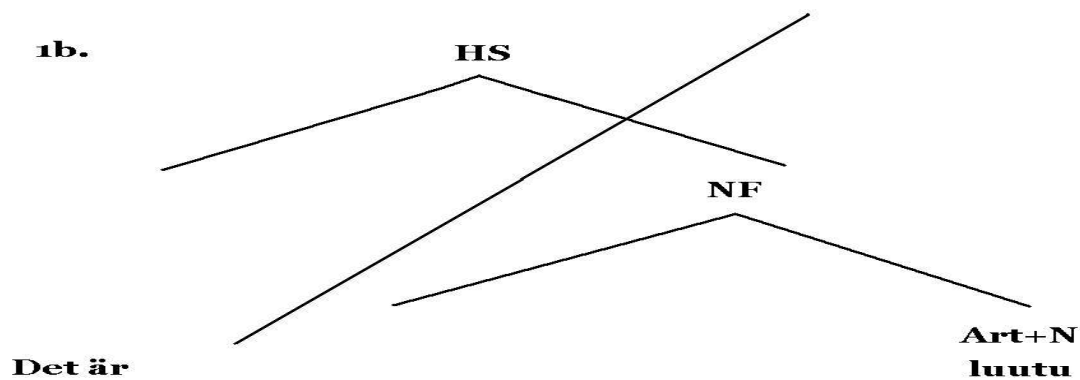
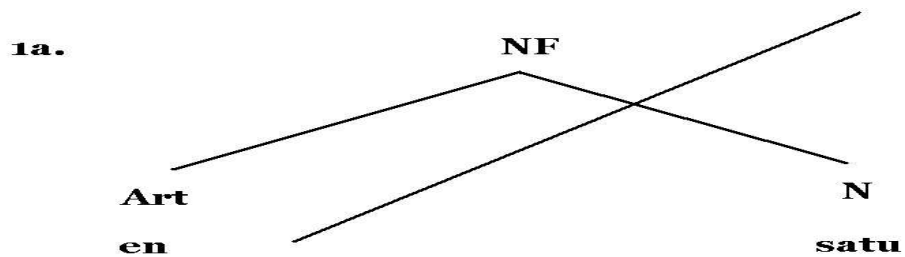
Om finskan påverkar ordföljd i en annars svensk mening så verkar det som att det svagare språket kan påverka det starkare språket på ett dolt plan som man inte självklart lägger märke till. Det kan problematisera frågan om det hierarkiska förhållandet mellan språken, språkdominansen, men också kodblandningen, som jag ser det. Kan man kalla finsk ordföljd i en till synes svensk mening för ett slags kodblandning? Schlyter och Bernardini gör inte det. Barnen i deras undersökning har inte använt sig av ”fel” ordföljd. Vilket språk står för den hierarkiskt högre nivån i en mening med svenska ord men en finsk ordföljd? Jag anser att även ordföljden ifrågasätter påståendet om att det dominanta språket på alla plan styr hierarkin i kodblandningen. Är det heller alldeles självklart att svenskan är mycket starkare om finskan påverkar dess ordföljd? Hur fungerar språken egentligen tillsammans, speciellt när språken är så olika som finska och svenska är?

4.2.7 Summering av Petters språkliga utveckling

I detta avsnitt visar jag var Petter befinner sig i sin syntaktiska utveckling i finska enligt Bernardinis och Schlyters murgrönehypotes. Skillnaden mellan språken som ligger som underlag för deras hypotes och språken som jag undersökt, gör att det blir vissa skillnader i modellen. Franskan, som står för det svagare språket i deras modell, har alltid de obestämda artiklarna *un* och *une*, eller de bestämda artiklarna *le* och *la* framför huvudordet. I finskan använder man inte artiklar. Därför kommer artikel och substantiv att i denna modell läggas ihop. Förkortningen HS står för huvudsats, NF för nominalfras, N för substantiv, och Art för artikel. *Satu* betyder *en saga/sagan* och *luutu* är

det finska ordet för *en trasa/trasan*.

Petters kodblandning och utveckling i finskan enligt murgrönehypotesen:

Diskussion:

Jag har visat att Petter utvecklar sin svenska som enspråkiga svenska barn och befinner sig på samma utvecklingsnivå som de. Han har kommit upp till bisatsnivån och använder sig av perfekt.

Enligt murgrönehypotesen har Petter uppnått nivå 1b i kodblandningen och därmed sitt svagare språk. Murgrönehypotesen menar att barn kodblandar för att fylla luckor i det svagare språket. Genom att bedöma Petters utveckling i finska genom murgrönehypotesen, får man en bild av att hans finska är väldigt fördröjd och underutvecklad i förhållande till svenskan. Hypotesen kan inte förklara Petters plötsliga produktion av två huvudsatser på finska. Han kan inte ena stunden producera huvudsatser för att sedan befinna sig flera steg bakåt i utvecklingen. Om kodblandningen enbart ska användas som en markör för det tvåspråkiga barnets nivå i det svagare språket så riskerar man, som jag ser det, att bortse från att barnet kanske bara vid ett fåtal andra tillfällen har befunnit sig på en hög nivå på det svagare språket för att knappt visa detta igen. Jag har under hela uppsatsen utgått ifrån att barnet befinner sig på den språkliga nivån om det en gång yttrat någonting på den nivån. Därför bedömer jag att Petter också i finskan befinner sig på huvudsatsnivån. Genom att enbart se på Petters kodblandning är det däremot lätt att tro att han inte uppnått någon högre nivå i finskan. Om det är så att Petter kodblandar fastän han uppnått högre nivåer i sitt svagare språk, så måste man kanske fundera om lexikala behov som enda förklaringen till Petters kodblandning är otillräcklig.

I avsnittet om verbfraser visade jag att Petter än så länge enbart använt rotsupinum på finska. Han har inte kodblandat på det speciella sättet som murgrönehypotesen visar i figur 1c. En sådan mening skulle vara av typen *Han har heittänyt laatikon* (kastat lådan). Att han bara sagt *Pappa käyttänyt* (använt) skulle kunna tyda på att han är på väg till nivå 1c. Det är svårt att spekulera om Petter kommer att kodblanda på exakt det sättet innan det väl har skett.

Det finns ytterligare problem med att betrakta Petters kodblandning genom murgrönehypotesens utvecklingslinje. Man kan tro att Petter gått från nominalfraser av typen *en satu* (saga) till nominalfraser av typen *satu*. Det finska ordet *satu* har ingen artikel. Materialet visar att Petter pendlar mellan att använda svensk artikel framför ett finskt innehållsord och att utelämna artikeln. Det kan tolkas som en övergångsfas från steg 1a till 1b, där vissa fel sker, men jag tror att det kan handla om det som Cantone kallar för performansfel, vilket innebär att Petter råkar göra fel ibland eftersom han inte har full koll på språken ännu. Det kanske inte är en rak utvecklingslinje som Petter följer från fas 1a till 1b och så vidare, utan ibland gör Petter vissa så kallade fel, som inte beror på att han inte skulle ha uppnått en viss nivå i sin utveckling. Då handlar det snarare om en viss omedvetenhet om vilket språk orden kommer ifrån. Det han ibland gör har alltså inte nödvändigtvis med den egentliga kompetensen att göra.

5 Sammanfattning

Syftet med denna uppsats har varit att beskriva en tvåårig pojkes kodblandning. Jag har undersökt om Petter utvecklar sina två språk på sättet som murgrönehypotesen förespråkar. Jag har även undersökt om Petter enbart kodblandar på grund av språkliga kunskapsluckor i sitt svagare språk. Jag har dessutom undersökt om murgrönehypotesen stämmer då den hävdar att de hierarkiskt högre nivåerna i kodblandningen kommer från det starkare språket.

Kriterierna för språkdominans så som språkpreferens, blandning från det andra språket, ordtyper och kvalitativa kriterier som till exempel närvaro av modala hjälpverb och jämförelsen med Lukas i Bernardinis & Schlyters undersökning kunde visa att Petter utvecklar svenskan som enspråkiga svenska barn gör och att svenskan är starkare än finskan. Petters finska förekommer mestadels i blandade uttryck, där finskan står för innehållsorden. Petter utvecklar sitt svagare språk långsammare och gradvis precis som murgrönehypotesen förespråkar.

Petter kodblandar i samspel som är avsedda att vara på finska. De högre nivåerna inom syntaxen kommer från det starkare språket. Det här är faktorer som talar för att Petter kodblandar på grund av språkliga kunskapsluckor i finskan. Däremot finns det faktorer som problematiserar frågan om kodblandningen enbart sker på grund av språkliga kunskapsluckor i finska. Vid två tillfällen talar Petter i huvudsatser på finska utan att göra det igen under undersökningsperioden. Det räcker för att han ska visa att han befinner sig på huvudsatsnivån i finska. Petter visar att han befinner sig på en språkligt högre nivå än vad som kommer fram i kodblandningen där han enbart har lexikala element från finskan. I resultatdelen finns tillräckligt material för att väcka misstankar om att kodblandningen kanske inte enbart kan relateras till Petters egentliga kompetens i finskan. Det kan även finnas andra faktorer än språkliga kunskapsluckor bakom kodblandningen. Vid de tillfällen när huvudsatserna yttrades hade mamma tjatat en del på Petter och ställt upprepade frågor till honom. Var det någonting i situationerna som plötsligt aktiverade finskan?

Jag har diskuterat om man kan tala om en ekonomiprincip hos tvåspråkiga barn. Josefsson har visat att enspråkiga svenska barn ibland utelämnar hjälpverbet *ha* framför supinum för att det kräver en viss ansträngning av dem. Kanske skulle ett utelämnande av hjälpverb eller användande av hjälpverb enbart i det starkare språket hos tvåspråkiga barn kunna förklaras med en liknande ekonomiprincip. Barnet väljer helt enkelt den formen som kräver minst ansträngning. I finskan böjs alla verb, inklusive hjälpverb, efter person, vilket kan tänkas kräva mer av barnet.

I Bernardinis & Schlyters utvecklingslinje har Petter nått nivå 1b. Petter kodblandar på det speciella sätt som 1a och 1b visar. Det blir en aning missvisande eftersom tanken är att han befinner sig på den nivån i finskan som kodblandningen visar. De två huvudsatserna Petter yttrat på finska

indikerar att han befinner sig på en högre nivå i utvecklingen av finska än vad utvecklingslinjen kan visa. Det väcker misstankar om att kodblandningen också handlar om performans i högre utsträckning än vad det till en början kan verka. Barnet gör på ett sätt som inte nödvändigtvis alltid visar på dess egentliga kompetens. Att Petter kan pendla mellan att till exempel säga *en satu* (saga) och *satu* (en saga) kan troligtvis handla om performansfel. Han råkar sätta en svensk artikel före det finska innehållsordet innan han har fått ett språkligt flyt.

Jag har visat att Petters verbböjning i finskan inte har nått samma nivå som i svenskan. Jag diskuterade om det kan bero på språket i sig. Finskan böjer verb efter person medan man i svenskan inte gör det. En sådan faktor skulle troligtvis också kunna fördröja Petters verbböjning.

Ytterligare en fråga som jag ville ha besvarad var om de hierarkiskt högre nivåerna i kodblandningen alltid kommer från det starkare språket, så som murgrönhypotesen förespråkar. Mina resultat visar att det beror på vilken nivå inom satsen man undersöker. Innehållsorden i de blandade uttrycken är på finska, vilket innebär att den hierarkiskt lägsta nivån inom meningen kommer från det svagare språket. Så långt stämmer resultaten med murgrönhypotesen. Däremot är förhållandet annorlunda när man enbart ser på innehållsorden. Där kommer de hierarkiskt högre nivåerna alltför ofta från det svagare språket för att det ska kunna betraktas som undantag. Petter använder finska böjningar efter svenska ord i flera fall, vilket motsäger murgrönhypotesen. Sammansättningarna där Petter blandar finska och svenska visar att huvudledet, som är den hierarkiskt högre nivån inom sammansättningen, lika ofta kommer från Petters svagare språk som från det starkare. Jag diskuterade om kodblandning inom sammansättningarna kan vara något specifikt för kombinationen finska och svenska, eftersom båda språken erbjuder stora möjligheter att bilda sammansättningar. Petter använder inte de svenska framförställda artiklarna framför sammansättningarna vilket visar att det finska ordet, oavsett om det är bestämning eller huvudled, påverkar uteblivandet. På den syntaktiska nivån finns det alltså en hierarki där de högre nivåerna kommer från Petters starkare språk och innehållsorden från det svagare språket. På den lexikala nivån är det hierarkiska förhållandet inte längre synbart. Det kan kanske förklaras med att Petter på nominalfrasnivån är lika stark i båda språken. Därför finns det anledning att påpeka att vilket som är det starkare språket skiftar på lexikonnivån beroende på vilket språk böjningarna kommer ifrån. Mina resultat visar att, det finns anledning att göra en distinktion mellan syntax- och lexikonnivån, när det hierarkiska förhållandet diskuteras.

Mina resultat visade även på någonting intressant gällande ordföljd. Finskan verkar i viss mån påverka ordföljden i svenskan. Det väcker många frågor, inte minst gällande språkens inbördes relation. Hur fungerar barns språk egentligen tillsammans när det svagare språket verkar påverka ordföljden hos det starkare språket? Det innebär att det svagare språket verkar på ett mer dolt plan som man inte med säkerhet lägger märke till. Det problematiserar frågan om det hierarkiska

förhållandet och om det starkare språket. Vad ska betraktas som det starkare språket i de fallen där lexikonet kommer från svenskan och ordföljden från finskan? Ytterligare en fundering är om även detta ska betraktas som ett slags kodblandning.

6 Diskussion

Många frågor har väckts under arbetets gång. En av frågorna är huruvida man ska betrakta ett tvåspråkigt barns kodblandning som en fråga om performans eller kompetens. Ibland är det svårt att veta exakt hur mycket ett barn verkligen kan. Därför skulle det kunna vara av intresse att anordna ett slags kompetenstest där man kunde undersöka vad det tvåspråkiga barnets egentliga kompetens är i det svagare språket.

Jag har berört tanken om en ekonomiprincip hos ett tvåspråkigt barn. Det kan vara av intresse att undersöka om tvåspråkiga barns tal, i högre utsträckning än vad murgrönepotesen visar, handlar om att välja formen som kräver minst ansträngning av dem. Cantone anser att uteblivandet av de funktionella kategorierna hos det tvåspråkiga barnet inte kan förklaras av för lite input. Man skulle kunna undersöka om uteblivandet till viss del kan bero på att det tvåspråkiga barnet väljer den enklaste formen som är på det starkare språket.

En annan fråga som borde undersökas är det egentliga hierarkiska förhållandet mellan språken. Petter har visat att han ofta inom ord bidrar med högre nivåer från det svagare språket. Därför efterfrågar jag en distinktion mellan hierarkin i syntaxen och hierarkin inom enskilda ord. I min undersökning finns det en uppenbar skillnad däremellan.

Ordföljden i flera till synes svenska meningar verkar vara påverkade av finskan. Det kan vara ett fenomen som närmare bör undersökas. Det säger i så fall en del om barns olika vägar i hanterandet av sina två språk. Det kan också säga någonting om de två språkens inbördes inverkan på varandra. Eftersom finskan och svenskan ofta har olika ordföljd blir ordföljdsfenomenet mer synligt än vad det hade varit med två språk med en mer lik ordföljd.

Blandning av språken inom sammansättningarna kan vara unikt för kombinationen finska och svenska eftersom språken erbjuder stora möjligheter att bilda nya sammansättningar. I sammansättningarna blev också den omvända hierarkin tydlig. Kanske är det så att olika språkkombinationer ger helt olika förutsättningar för kodblandning. Det kan vara någonting att betona starkare när man undersöker kodblandning hos barn. Möjligtvis är det också så att kodblandning tar sig olika uttryck beroende på individuella skillnader. Det är tänkbart att ett barn med en liknande språklig situation skulle kodblanda i en annan utsträckning och på ett annat sätt än

vad Petter gör. I en vidare undersökning skulle det vara av intresse att studera fler barn i en liknande språklig situation, för att se hur mycket kodblandningen tar sig olika uttryck beroende på individualitet.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur:

Arnqvist, Anders, 1993: *Barns språkutveckling*, Lund: Studentlitteratur.

Bernardini, Petra & Schlyter, Suzanne, 2004: Growing syntactic structure and code-mixing in the weaker language: The Ivy Hypothesis, I: *Bilingualism: Language and Cognition* 7, 49-69.

Cantone, Katja F, 2007: *Code-switching in Bilingual Children*, Dordrecht: Springer.

Chomsky, Noam, 1995: *The minimalist program*. Cambridge, MA: MIT Press.

Döpke, Susanne, 1992: *One parent one language*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins publishing company.

Huss, Leena Marjatta, 1991: *Simultan tvåspråkighet i svensk-finsk kontext*, Uppsala: Textgruppen i Uppsala AB.

Håkansson, Gisela, 1998: *Språkinläring hos barn*, Lund: Studentlitteratur.

Håkansson, Gisela, 2003: *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*, Lund: Studentlitteratur.

Josefsson, Gunlög (red), 2003: Input and output, Non-target structures and non-target uses in Child and Adult Swedish, I: *The Acquisition of Swedish Grammar*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Karlsson, Fred, 2000: *Finsk grammatik*. 7 uppl. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lievonen, Heli, 2007: Tidig tvåspråkighet – en fallstudie i språkdominans, B-uppsats, Lunds universitet.

Park, Hyeon-Sook, 2000: *Korean-Swedish code-switching. Theoretical models and linguistic reality*, Uppsala: Textgruppen i Uppsala AB.

Rontu, Heidi, 2005: *Språkdominans i tidig tvåspråkighet*, Åbo: Åbo Akademis förlag.

Williams, Edwin, 1981: On the notion of lexically related and head of a word, I: *Linguistic Inquiry* 12, 245-274.

Källa:

Bernmalm, Petter, 2007: Muntl. Videospelningar 7.10.2007, 11.11.2007. Dagboksanteckningar oktober till december 2007.

